

STAMOPLYSNINGER:

Klassifikation:	Til tjenestebrug – Afklassificeret 11 SEP 2023
Titel:	Vejledning vedrørende den retlige ramme og de registreredes rettigheder i forbindelse med politiets anvendelse af krops- og hjelmkameraer samt køretøjsmonterede kameraer
Kaldenavn:	
Udstedt af:	Rigspolitiet
Med virkning for:	Politikreds 1-12
Dokumentrelation: (Hjemmel)	Lovbekendtgørelse nr. 1445 af 29. september 2020 af lov om rettens pleje (retsplejeloven) Lovbekendtgørelse nr. 1650 af 17. november 2020 af straffeloven Lovbekendtgørelse nr. 1270 af 29. november 2019 af lov om politiets virksomhed (politiloven) Lov nr. 410 af 27. april 2017 om retshåndhævende myndigheders behandling af personoplysninger (retshåndhævelsesloven) med senere ændringer
Resume:	Denne vejledning beskriver de retlige rammer for medarbejdere i politiet i forbindelse med brug af krops- og hjelmkameraer samt køretøjsmonterede kameraer samt de registreredes rettigheder

Dokumentejer:	Nationalt Beredskabscenter, Rigspolitiet
Underskriftsdato:	
Journalnummer:	2020-056960
Ophæver:	
Relaterede dokumenter:	Actioncard om politiets anvendelse af krops- og hjelmkameraer samt køretøjsmonterede kameraer Actioncard om sikkerhed ved behandling og lagring af data fra krops- og hjelmkameraer samt køretøjsmonterede kameraer Styring af køretøjsflåden i dansk politi: [REDACTED] Actioncard om indberetning af sikkerhedshændelser: [REDACTED] Håndbog i informationssikkerhed for politiet og anklagemyndigheden i politikredsene (Sikkerhedshåndbogen): [REDACTED]

VEJLEDNING
VEDRØRENDE
DEN RETLIGE RAMME OG DE REGISTREREDES RETTIGHEDER I FORBINDELSE
MED POLITIETS ANVENDELSE AF KROPS- OG HJELMKAMERAER
SAMT KØRETØJSMONTEREDE KAMERAER

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. INDLEDNING	4
1.1. BAGGRUND	4
1.2. FORMÅL	4
1.3. OPBYGNING	4
2. RETLIG RAMME FOR ANVENDELSE AF KAMERA	5
2.1. STRAFFELOVEN, RETSPLEJELOVEN OG POLITILOVEN	5
2.1.1 <i>Frit tilgængelige steder</i>	6
2.1.2 <i>Ikke frit tilgængelige steder</i>	6
2.2. RETSHÅNDHÆVELSESLOVEN.....	6
2.2.1 <i>Hvad er en personoplysning?</i>	6
2.2.2 <i>Hvad er behandling af personoplysninger?</i>	6
2.2.3 <i>Hvornår og hvordan må politiet behandle personoplysninger?</i>	7
3. DE REGISTREREDES RETTIGHEDER	9
3.1. DE REGISTREREDES RETTIGHEDER.....	9
3.1.1 <i>Retten til indsigt</i>	9
3.1.2 <i>Betingelser for udlevering af materiale</i>	9
3.1.3 <i>Undtagelser til retten til indsigt</i>	10
3.1.4 <i>Retten til at få slettet oplysninger</i>	10
3.1.5 <i>Hvem skal behandle anmodninger om indsigt og sletning?</i>	10

1. INDLEDNING

1.1. Baggrund

Den politimæssige opgaveløsning tilsiger i stigende grad anvendelse af kamera med optagelse af billedsekvenser. Flere politikredse har de senere år derfor deltaget i forskning med anvendelse af kameraer i operativ tjeneste. Kameraerne kan bl.a. bæres på kroppen, monteres på hjelme eller på/i køretøjer, og det er alene kameraer til denne brug, som disse retningslinjer omfatter. Retningslinjerne behandler således ikke brug af øvrige kameraer, herunder ANPG, bygningsmonterede kameraer eller droner.

Kameraer kan anvendes til brug for dokumentation af f.eks. færdselslovsovertrædelser, sager under almindelig patruljering og dokumentation af begivenheder, herunder ved større forsamlinger, ligesom optagelser fra disse kameraer i flere situationer må forventes at kunne blive brugt i forbindelse med efterforskning og senere som bevis i straffesager. Optagelserne vil endvidere kunne indgå i behandlingen af klagesager, DUP¹-sager, disciplinærsager, erstatningssager eller til brug for besvarelse af folketingssspørgsmål mv.

Anvendelsen af kameraer vil ofte medføre, at politiet behandler personoplysninger, hvorfor brugen af kamera bl.a. skal ske under iagttagelse af reglerne i retshåndhævelsesloven.

1.2. Formål

Vejledningen har til formål at understøtte de to udfærdigede actioncards om henholdsvis anvendelse og sikkerhed ved behandling og lagring af optagelser fra krops- og hjelmkameraer samt køretøjsmonterede kameraer.

Det skal således sikres, at den operative anvendelse af kameraer samt den efterfølgende opbevaring sker i overensstemmelse med de gældende regler, herunder retsplejeloven, straffeloven og retshåndhævelsesloven.

1.3. Opbygning

Der beskrives i vejledningen følgende to emner:

Afsnit 2. Retlig ramme for anvendelse af kamera

Den retlige ramme for anvendelse af kamera, herunder betingelserne for brugen samt hvor der må optages, herunder hvornår der er krav om særlig hjemmel (og eventuel kendelse) i retsplejeloven.

Afsnit 3. De registreredes rettigheder

Beskrivelse af anmodninger om indsigt og sletning.

¹ Den Uafhængige Politiklagemyndighed.

2. RETLIG RAMME FOR ANVENDELSE AF KAMERA

2.1. Straffeloven², retsplejeloven³ og politiloven⁴

Politiets brug af bl.a. krops- og hjelmkameraer vil ofte indebære, at personer bliver filmet. Det er som udgangspunkt strafbart uberettiget at iagttage, fotografere eller filme personer, som befinder sig på et ikke frit tilgængeligt sted, jf. straffelovens § 264 a.

Retsplejeloven og politiloven giver imidlertid mulighed for, at politiet under nærmere betingelser lovlig kan foretage handlinger, som ellers er omfattet af straffelovens § 264 a i forbindelse med efterforskning af strafbare handlinger eller med henblik på at afværge fare for forstyrrelse af den offentlige orden eller fare for enkeltpersoners eller offentlig sikkerhed, jf. politilovens § 5, stk. 1, jf. stk. 4.

Ved anvendelse af kamera monteret på f.eks. krop eller hjelm er det afgørende for om forholdet omfattes af retsplejelovens regler, om der iagttages/optages på et frit tilgængeligt sted eller et ikke frit tilgængeligt sted.

Anvendes kameraet til optagelser eller observation af et ikke frit tilgængeligt sted, vil der som udgangspunkt være tale om et straffeprocessuelt indgreb, der vil være omfattet af retsplejelovens § 791 a.

Det forudsættes, at de kameraer der anvendes, hverken er fjernbetjente eller automatisk virkende. Anvendelse af kameraer, der hverken er fjernbetjente eller automatisk virkende indebærer, at brugen – i tilfælde som måtte være omfattet af observationsreglerne i retsplejeloven – vil kunne ske i medfør af retsplejelovens § 791 a, stk. 1, og således ikke kræver kendelse, jf. § 791 a, stk. 8, modsætningsvist:

§ 791 a. Politiet kan foretage fotografering eller iagttagelse ved hjælp af kikkert eller andet apparat af personer, der befinder sig på et ikke frit tilgængeligt sted (observation), såfremt

- 1) indgrebet må antages at være af væsentlig betydning for efterforskningen, og
- 2) efterforskningen vedrører en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre fængselsstraf.

Ved optagelse på ikke frit tilgængelige steder, skal man således være opmærksom på, at optagelsen opfylder kravene i retsplejelovens § 791 a, stk. 1.

Retshåndhævelseslovens regler skal imidlertid altid iagttages, uanset om retsplejeloven finder anvendelse. Det betyder, at behandlingen af personoplysninger i forbindelse med brug af f.eks. krops- eller hjelmkamera altid skal leve op til de grundlæggende databeskyttelsesretlige principper i retshåndhævelsesloven⁵, jf. nærmere under afsnit 2.2.

² Lovbekendtgørelse nr. 1650 af 17. november 2020 af straffeloven.

³ Lovbekendtgørelse nr. 1445 af 29. september 2020 af lov om rettens pleje (retsplejeloven).

⁴ Lovbekendtgørelse nr. 1270 af 29. november 2019 af lov om politiets virksomhed (politiloven).

⁵ Retshåndhævelseslovens § 4, stk. 1-7, jf. § 4, stk. 8, og § 20.

2.1.1 Frit tilgængelige steder

Ved frit tilgængelige steder, hvor der kan ske anvendelse af kamera uden for retsplejeloven, forstås områder, hvortil almenheden har adgang, herunder

- Offentlig vej og plads.
- Offentligt tilgængelige områder på f.eks. skoler, biblioteker og hospitaler.
- Forretninger, restauranter og barer inden for åbningstiden.
- Sports- og kulturarrangementer med almindelig publikumsadgang
- Hvad der umiddelbart kan ses i befordringsmidler så som biler, både mv., der befinder sig på frit tilgængelige steder.

På samme måde er forholdet ikke omfattet af retsplejelovens § 791 a, stk. 1, såfremt en person, som eksempelvis befinder sig på en altan (et ikke frit tilgængeligt sted), indgår som en uvæsentlig del af motivet i forbindelse med, at der iagttages på offentlig vej, og der for eksempel sker en panorering med kameraet, hvorved personen filmes.

Det har således betydning, om det var hensigten at observere uvæsentlige eller begrænsede dele af ikke frit tilgængelige steder⁶.

2.1.2 Ikke frit tilgængelige steder

Ved observation af ikke frit tilgængelige steder, som er omfattet af retsplejeloven, forstås områder så som:

- Private huse og haver.
- Private fællesområder, herunder trappeopgange, kældre, gårdspladser mv.

I disse tilfælde skal man således sikre sig, at reglerne i retsplejelovens § 791 a, stk. 1, iagttages som beskrevet ovenfor.

2.2. Retshåndhævelsesloven⁷

Når politiet filmer personer med henblik på at forebygge, efterforske, afsløre eller retsforfølge strafbare handlinger eller fuldbyrde strafferetlige sanktioner, herunder for at beskytte mod eller forebygge trusler mod den offentlige sikkerhed, finder retshåndhævelsesloven anvendelse, da optagelse af billeder af personer betragtes som behandling af personoplysninger.

2.2.1 Hvad er en personoplysning?

En personoplysning er enhver form for information, der kan henføres til en bestemt fysisk person, også selvom personen kun kan identificeres, hvis informationen kombineres med andre oplysninger⁸. En personoplysning kan således både være direkte identificerbar eller indirekte identificerbar (personhenførbart), men begge dele vil være personoplysninger.

2.2.2 Hvad er behandling af personoplysninger?

Når der optages billeder eller videoer af personer, eller hvor personer iagttages gennem brug af f.eks. krops- eller hjelmkamera, bør det altid lægges til grund, at der er tale om behandling af personoplysninger. Betydningen heraf er, at reglerne i retshåndhævelsesloven skal iagttages og efterleves.

Hvor politiet monitorerer, herunder optager billeder eller video af publikumsstrømme f.eks. i forbindelse med en sportsbegivenhed, vil der altid være tale om behandling af

⁶ Straffelovrådets betænkning nr. 601/1971 om privatlivets fred, side 61.

⁷ Lov nr. 410 af 27. april 2017 om retshåndhævende myndigheders behandling af personoplysninger (retshåndhævelsesloven) med senere ændringer.

⁸ Retshåndhævelseslovens § 3, stk. 1, nr. 1.

personoplysninger, idet de personer, der fremgår af materialet, altid vil kunne identificeres enten direkte – fordi der ikke er tvivl om pågældendes identitet – eller indirekte, fordi visse kendetegn ved personen, ved at blive suppleret med andre informationer, i sidste ende kan føre til en fuld identifikation af vedkommende.

En behandling af personoplysninger vil f.eks. også finde sted, hvis der i politiets optagelser indgår andre oplysninger, som kan henføres til fysiske personer – eksempelvis registreringsnummeret på et køretøj. Der behøver således ikke være fysiske personer til stede på optagelserne, for at der behandles personoplysninger.

Kun i de helt særlige tilfælde, hvor der alene optages i sammenhænge, hvor ingen fysiske personer færdes, og hvor der ikke indgår andre oplysninger, som vil kunne henføres til en bestemt fysisk person – f.eks. dokumentation af et olieudslip på åbent hav – kan det antages, at der ikke indsamles (behandles) personoplysninger.

2.2.3 Hvornår og hvordan må politiet behandle personoplysninger?

Personoplysninger må behandles af politiet, når det er *nødvendigt* for at forebygge, efterforske, afsløre eller retsforfølge strafbare handlinger, herunder for at varetage politiets opgaver i medfør af politilovens § 2.

Dette omfatter også mere generelle politimæssige opgaver så som ordenshåndhævelse, beredskabsrelaterede opgaver, humanitære eftersøgninger mv. Desuden må politiet behandle personoplysninger for at beskytte mod eller forebygge trusler mod den offentlige sikkerhed (retshåndhævelseslovens § 9).

Det vil sige, at der skal være en klar sammenhæng mellem politiets behandling af personoplysninger og en konkret politimæssig opgave⁹. Det betyder blandt andet, at det ikke vil være i overensstemmelse med de databeskyttelsesretlige regler uden videre at anvende kamera i forbindelse med almindelig gående eller kørende patrulje, hvor der optages billeder eller video af bl.a. forbipasserende.

Man kan således ikke uden videre anvende kamera i samme omfang, som man kan observere med det blotte øje, idet sidstnævnte ikke er omfattet af de databeskyttelsesretlige regler, da der ikke er tale om automatisk databehandling.

Brug af kamera, som medfører, at der behandles personoplysninger skal ske ud fra udtrykkeligt angivne legitime formål. Det betyder, at kameraføreren og/eller aktionslederen skal være bevidst om, hvorfor en opgave udføres, om denne er lovlig samt hvorfor det af hensyn til politiets opgavevaretagelse er nødvendigt at anvende kamera.

Dette er særligt aktuelt i forbindelse med optagelser af menneskemængder under blandt andet demonstrationer, hvor borgere på lovlig vis udnytter deres ytringsfrihed. Det skal således sikres, at der i f.eks. en operationsplan er særlig opmærksomhed herpå i beskrivelsen af en politiaktion om (video)dokumentation.

⁹ Politiets retshåndhævende virksomhed er bredt defineret, og relaterer sig – ud over opgaver i forhold til den traditionelle strafferetspleje samt aktiviteter knyttet til straffuldbyrdelse og forebyggelse af strafbare forhold – også til politiets arbejde med generel ordenshåndhævelse i mere bred forstand.

Der må samtidig kun behandles de personoplysninger, som er nødvendige for at løse en konkret politiopgave. I praksis betyder det, at hvis et bestemt sted iagttages og filmes via et kamera, skal andre irrelevante steder, hvor der kan befinde sig personer, så vidt muligt ikke iagttages.

I visse situationer vil det dog ikke være muligt alene at iagttage relevante områder. Hvis et kamera panoreres fra et område til et andet, vil der således ofte ske iagttagelse af områder, som er irrelevante for den konkrete opgave.

3. DE REGISTREREDES RETTIGHEDER

3.1. De registreredes rettigheder

Retshåndhævelsesloven tildeler personer, hvis oplysninger behandles af politiet, en række rettigheder. For så vidt angår politiets brug af bl.a. krops- og hjelmkameraer, er det navnlig retten til indsigt i personoplysninger og retten til i visse særlige tilfælde, at få slettet oplysninger, der er relevante at fremhæve. De nævnte rettigheder forudsætter, at den registrerede aktivt anmoder om indsigt eller sletning. Reglerne har til formål at sikre større åbenhed om politiets behandling af personoplysninger.

Når der er tale om personoplysninger, der er indeholdt i en konkret straffesag hos politiet eller anklagemyndigheden eller i en retsafgørelse i en straffesag, skal indsigtsretten dog gennemføres efter retsplejelovens regler om adgang til materialet i straffesager og om indsigt i retsafgørelser¹⁰.

Indsigtsanmodninger skal således afgøres efter retsplejelovens regler i kapital 3 a om aktindsigt i bl.a. domme og kendelser og i dokumenterne i en straffesag samt §§ 729 a-d om den sigtedes adgang til materialet i straffesagen. For så vidt angår registrerede, hvis indsigtsret ikke er reguleret af retsplejelovens regler, f.eks. personer, som optræder som bipersoner i en straffesag, vil reglerne i retshåndhævelsesloven derimod finde anvendelse. Det samme gælder i forhold til anmodninger om sletning.

3.1.1 Retten til indsigt

Retten til indsigt forpligter politiet til – som udgangspunkt – at be- eller afkræfte, om politiet behandler personoplysninger om den borger, som anmoder om indsigt. Såfremt det er tilfældet, skal politiet som udgangspunkt give adgang til oplysningerne og desuden give den pågældende en række informationer¹¹.

Det vil sige, at en person, der anmoder politiet om indsigt i oplysninger, der måtte være registreret om vedkommende, således også som udgangspunkt har ret til at få be- eller afkræftet, om politiet opbevarer videomateriale, hvori den pågældende person optræder, samt at få adgang til materialet.

3.1.2 Betingelser for udlevering af materiale

Retten til indsigt omfatter kun oplysninger om personen selv, og det skal være muligt entydigt at identificere den pågældende person på optagelserne. Det vil derfor i praksis være en forudsætning, at den pågældende person selv kan specificere, hvilken dato og inden for hvilket tidsrum, personen mener at optræde i materialet, samt hvordan personen ser ud¹². Den politikreds, som har materialet lagret, vil derefter skulle gennemgå det specificerede materiale og eventuelt også udlevere dette eller dele indsigt ved gennemsyn og/eller gennemlytning af materialet hos politiet.

¹⁰ Retshåndhævelseslovens § 18, stk. 3.

¹¹ (1) Formålet med og retsgrundlaget for behandlingen, (2) de berørte kategorier af personoplysninger, (3) de modtagere eller kategorier af modtagere, som personoplysningerne er videregivet til, herunder navnlig modtagere i tredjelande eller internationale organisationer, (4) om muligt det påtænkte tidsrum, hvor personoplysningerne vil blive opbevaret, eller – såfremt dette ikke er muligt – de kriterier, der anvendes til at fastlægge dette tidsrum, (5) retten til at anmode den dataansvarlige om berigtigelse eller sletning af personoplysninger eller begrænsning af behandling vedrørende den registrerede, (6) retten til at indgive klage til tilsynsmyndigheden og kontaktoplysninger for tilsynsmyndigheden samt (7) hvilke personoplysninger, der er omfattet af behandlingen og enhver tilgængelig oplysning om, hvorfra de stammer, jf. jf. retshåndhævelseslovens § 15, stk. 2.

¹² Datatilsynet afgørelse under j.nr. 2015-218-0195, hvori Datatilsynet udtalte, at personen der anmoder om indsigt, må kunne forventes at bidrage med oplysninger, som gør det muligt at identificere pågældende på optagelserne. Sagen vedrørte indsigt i tv-overvågningsmateriale hos Dansk Supermarked.

Det er derfor vigtigt, at videomateriale lagres og struktureres, så det er muligt at genfinde materialet, hvis en borger anmoder om indsigt med henvisning til f.eks. et bestemt sted og tidspunkt.

Såfremt en person anmoder om indsigt i videomateriale, der indeholder optagelser af en større menneskemængde, hvor det ikke er muligt at skelne mellem personer, vil det i visse tilfælde kunne være umuligt at identificere, om den pågældende person fremgår af materialet. I disse tilfælde vil anmodningen ikke skulle imødekommes, hvilket navnlig skyldes, at det ikke kan sikres, at der ikke udleveres oplysninger om andre personer end pågældende selv.

3.1.3 Undtagelser til retten til indsigt

Indsigt kan udsættes, begrænses eller nægtes, hvis den registreredes interesse i at få kendskab til oplysningerne bør vige for bl.a. hensynet til at undgå at skade forebyggelsen, efterforskningen, afsløringen eller retsforfølgningen af strafbare handlinger¹³. Det kan f.eks. være tilfældet i situationer, hvor den omstændighed, at en person bliver bekendt med, at pågældende fremgår af videomateriale fra en af politiets optagelser, kan medføre, at formålet med efterforskningen forspildes.

Derudover kan politiet undlade at imødekomme anmodninger om indsigt, som er åbenbart grundløse¹⁴.

3.1.4 Retten til at få slettet oplysninger

Den registrerede har krav på at få slettet oplysninger, såfremt politiet har behandlet oplysninger om den pågældende i strid med reglerne om, hvornår og hvordan politiet må behandle personoplysninger. Politiet skal endvidere slette oplysninger, hvis det er påkrævet for at overholde en retlig forpligtelse, som politiet er underlagt.

Såfremt politiet modtager en anmodning om sletning, er det centralt, for at kunne træffe en afgørelse, at den enkelte politikreds forud for enhver optagelse med f.eks. krops- eller hjelmkamera i videst muligt omfang har dokumenteret formålet med optagelsen, hvilket i praksis sker gennem journalisering af de dokumenter, der har betydning for den konkrete sag som anført i afsnit 4.

I praksis vil det alene være i ganske særlige tilfælde, at en borger har ret til at få slettet oplysninger, som politiet behandler om den pågældende.

3.1.5 Hvem skal behandle anmodninger om indsigt og sletning?

Det er den enkelte politikreds, der er ansvarlig for at behandle anmodninger om indsigt og sletning fra borgere, der mener at optræde på optagelser fra f.eks. krops- og hjelmkameraer. Konkrete anmodninger om indsigt skal således fremsendes til politikredsenes ledelsessekretariater til videre foranstaltning.

Center for Databeskyttelse rådgiver politikredsen om håndteringen af indsigts- og sletteanmodninger mv.

¹³ Retshåndhævelseslovens § 16, stk. 1.

¹⁴ Retshåndhævelseslovens § 19.